

Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAIŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік LIX № 41 (3504) Варшава, 13 жовтня 2024 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254

Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

120 років Народному дому. с. 2

Фото Павла Лози

Українські студенти
в Кошалінській політехніці. с. 11

10-ті Дні української музики у Варшаві. с. 12

ISSN 027-8254

Павло ЛОЗА

Фото автора та з архіву ОУП-Перемишль
(автор – Адам Яремко)

120 років Народному дому

Три дні тривали святкування 120-річчя Народного дому в Перемишлі. Під час відзначень, 27-29 вересня, дім відвідало понад 400 осіб.

Народний дім завжди був особливим місцем для українців. Споруджена у 1904 році завдяки внескам приватних осіб та українських установ будівля має площу понад 2 тис. квадратних метрів. Засновником Народного дому був доктор Теофіль Кормош. Саме з панахиди на його могилі в Перемишлі розпочалися врочистості.

Петро Тима, Мирослав Скірка, Юрій Рейт

Увечері в актовій залі Народного дому відбувся концерт гурту «GG Гуляй Город» з Києва. Цей етно-електро проєкт, що поєднує український фольк із сучасною денс музикою, до НД прийшли послухати цілими родинами.

Андрій Комар та Марія Туцька

Зранку наступного дня всі охочі могли з екскурсоводами відвідати щойно відремонтовану будівлю НД. Цього дня організатори провели загалом чотири екскурсії, щоб розповісти про історію дому та як він змінився за останні роки. Учасниками були не лише перемишляни, а й гості, які приїхали з найвіддаленіших куточків Польщі: Західнопоморського, Поморського, Вармінсько-Мазурського та Нижньосілезького воєводств.

У другій половині дня в Театральній залі розпочалися основні святкування. На самому початку присутні хвилиною мовчання вшанували тих, хто віддав своє життя за Україну, та тих, хто роками творив Український дім у Перемишлі. У церемонії, серед інших, взяли участь Марія Туцька, колишня голова Перемиського відділу ОУП, та Андрій Комар, голова фонду «Український народний дім у Перемишлі».

– Для мене Перемишль – це церква, школа і саме Народний дім. Тому в таке свято ми хочемо згадати імена тих, хто весь свій час, усе своє життя присвятив рідній домівці, – сказала Марія Туцька, яка, зокрема, нагадала про внесок у процес повернення українцям будинку покійного українського лікаря та діяча з Перемишля Юрія Стабішевського та другого голову Об'єднання Мирона Кертчика.

– Хочу подякувати Мирону за його віру, довіру, зусилля та мрії, які здійснилися, – продовжила Марія Туцька. Перемишлянка також висловила подяку своїм колишнім учням зі школи ім. Маркіяна Шашкевича, котрі сьогодні творять колектив, що працює в НД.

– Ця будівля має перспективу. Цей будинок є справжнім центром українського життя в Польщі. Спасибі тим, хто несе минуле і дбає про майбутнє. А ще треба подякувати донорам, які дали нам можливість і сили тут працювати. Тому я прошу подальшої підтримки для всієї команди Народного дому, бо це місце, яке має бути спільним домом для наступних поколінь, – додала багаторічна очільниця Перемиського відділу ОУП.

Команда – це всі ми

Зі свого боку голова фонду «Український народний дім у Перемишлі» Андрій Комар згадав період, коли 13 років тому українській громаді з Польщі повернули будівлю.

– Коли я озираюся на тринадцять років назад, у мене в голові одне слово – «усвідомлення». Тоді, у 2011 році, ми зрозуміли, у якому жалюгідному стані перебував будинок. Але ми також зрозуміли й усвідомили, що ця будівля – це не просто стіни. Ця будівля – це історія, емоції, відчуття та потенціал, масштаби якого сягають далеко за адміністративні межі Перемишля. Ми побачили теж потенціал української громади в Польщі, а також міжнародний потенціал українців, – сказав Андрій Комар. Він нагадав, що для відбудови було створено Комітет соціальної відбудови НД.

– Ідеї комітету започаткував тодішній голова Об'єднання Петро Тима, а до його складу входили всі наші активні та діяльні люди з Польщі та з-за кордону. Ці люди наважилися поставити своє ім'я на потенціал та перспективу Народного дому. Це дуже допомогло у процесі його відбудови, – розповів голова фонду.

Також українець назвав суму, станом на сьогодні виділену на ремонт, та проєкти, з яких цю діяльність профінансовано. Як виявилось, державні дотації становили 5,5 млн злотих. Кошти надійшли теж з європейських гран-

Андрій Потічний з СКУ передає відзначення для Перемиського відділу ОУП

тів обсягом 5,4 млн злотих. Приватні фундації та інституції, серед яких – Світовий конгрес українців, виділили 2,6 млн злотих. Українська держава – 300 тис. злотих.

Внески людей з усього світу становлять майже 2 млн злотих.

– Це великі гроші. Але це не просто цифри. Це сотні людей, тисячі переказів від приватних осіб і мільйони на наших рахунках. Це десятки мільйонів виконаних робіт.

Юстина Блюй та Український чоловічий хор «Журавлі»

Гурт «Гайдамаки»

Гурт «GG Гуляй Город»

Ці гроші дозволили нам реалізувати ремонтні проєкти. Ми вже витратили на ремонт 15,7 млн злотих. І без вас це було б неможливо. І кожна копійка – це ще й відчуття вашої енергії, підтримки та головне – ваше довір'я, – дякував усім жертводавцям Андрій Комар.

– Команда Народного дому – це не лише люди, які тут працюють. Це стосується всіх нас, зокрема кожного донора, – додав голова фонду.

Відповідальний за майбутнє

– Успіх маємо завдяки праці всієї української громади в Польщі, яка підтримувала Народний дім і вірила, що це наше спільне місце і центр української сили в Польщі, – зазначив Мирослав Скірка, голова Об'єднання. Він зауважив, що ця будівля є символом «українського патріотизму в Польщі».

– Ми маємо усвідомлювати, що цей патріотизм також вимагатиме від нас розуміння того, що відбувається в Україні. Ми також повинні усвідомлювати, що є зараз свідками подій, які будуть вирішальними для історії нашого континенту. Тому важливо, щоб НД був теж місцем діалогу та зустрічі українців і поляків. Щоб ми могли разом побудувати тут відчуття безпеки, довіри та співпрацю. І ця співпраця в Перемишлі є ключовою і важливою для майбутнього Європи, – сказав Мирослав Скірка. – 120 років – прекрасний вік. Але ми відповідаємо не за історію, а лише за те, що попереду. А наші діти запитуватимуть нас, що ми робили під час війни в Україні та як користувалися можливостями співпраці.

Голова Перемиського відділу ОУП Ігор Горків також згадав про польсько-українські стосунки. Дітяч нагадав, що в перші десятиліття роботи Народного дому половину аудиторії, яка приходила на події, становили люди з-поза української громади.

– У Народному домі на глядачів завжди чекав високий художній рівень заходів, і це приваблювало людей різних національностей. І всі зміни, які тут відбулися, стали можливими завдяки тому, що були люди, які вірили в майбутнє цієї будівлі, – наголосив Ігор Горків. Він закликав українську громаду за межами Перемишля спільно відповідати за це місце.

Продовження з 3 сторінки

Нагороджені грамотами

– Здається, з усіх будівель, які українська громада втратила після II Світової війни, українській організації повернувся лише НД, – додав голова перемиського ОУП. Разом зі своєю заступницею Анною Гусейко-Стабішевською він вручив грамоти людям та установам, котрі протягом останніх років у різний спосіб допомагали та підтримували НД і його відбудову, провадили культурну діяльність, були причетними до збереження місця пам'яті.

Концерти та аукціон

Під час суботньої церемонії слово взяв Василь Йордан, консул України в Любліні, який зачитав лист від голови Верховної Ради України; також лист від підкарпатського воєводи озвучила його представниця Сабіна Мотовідло-Мазяж. Серед іншого, у листах було висловлено вдячність за підтримку українських біженців. Український дім підтримує тих, хто тікає від російської агресії, з першого дня повномасштабної війни в Україні. Нещодавно він також долучився до допомоги постраждалим від повені мешканцям Сілезії.

Своєю чергою колишній голова ОУП Петро Тима нагадав про внесок у повернення НД покійного Мирона Сича, який у 2011 році був депутатом Сейму, та Томаша Семоняка, котрий тоді був державним секретарем у Міністерстві внутрішніх справ та адміністрації, що відповідає за національні та етнічні меншини.

Окрім офіційних промов, суботні святкування супроводжували музичні виступи. На сцену вийшла оперна співачка Юстина Блюй та її акомпаніаторка Домініка Пешко. Юстина Блюй – випускниця Міжнародної оперної студії в Цюриху та Оперної академії Великого театру – Національної опери у Варшаві.

На сцені також виступили музиканти та співаки з перемиського гурту «Крайка», молоді артисти з «Краєчки», пластуни та Ансамбль народного танцю перемиської «шашкевичівки» «Аркан».

Після офіційної частини під час бенкету відбувся благодійний аукціон, під час якого зібрали 18 тис. злотих на потреби Народного дому. День завершив концерт легендарного рок-гурту «Гайдамаки».

Від самого початку організатори події прагнули, щоб під час відзначень кожен знайшов щось для себе, зокрема й у музиці. Звідси – різноманітність музичних стилів і гуртів, які можна було послухати та побачити протягом трьох днів святкувань.

На завершення, у неділю, 29 вересня, відбувся концерт Українського чоловічого хору «Журавлі» під диригуванням Ярослава Вуйчика. Акомпанувала хористам на піаніно Ірина Губ'як. З «Журавлями» виступила теж співачка-сопрано Юстина Блюй.

Грамоти від Перемиського відділу ОУП за підтримку Народного дому отримали Олександр Бачик – почесний консул України в Перемишлі, Юліан Бак, Ян Бартмінський, Стефан Боднар, Мартина Богачик, Андрій Чорний, Анна Домбровська, Збігнєв Інґлот, Мирослав Купич, Павло Любрович, професорка Ольга Попович, Марія Туцька, Петро Тима, Зенон Потічний, Світовий конгрес українців, Комплекс шкіл ім. Маркіяна Шашкевича в Перемишлі, Тетяна Наконечна, Андрій Комар. Також відзначено українськомовну програму «Теленовини» та тижневик «Наше слово». Вітальні листи з нагоди свята надіслали, зокрема, голова Українського товариства у Любліні д-р Григорій Купріянович, мер Перемишля Войцех Бакун, президент СКУ Павло Ґрод. ●

«Ви нам! Ми вам!»

До українських організацій, які долучилися до допомоги постраждалим від повені, приєдналося також кошалінське товариство «Майстерня». Воно провело акцію з ліплення вареників. Ця ідея зародилась у колі українських біженок та вірян греко-католицької парафії у Кошаліні, при котрій діє товариство. Кожен хотів зробити свій внесок на підтримку постраждалих.

«Вчора ми всі разом допомагали українцям, які знайшли притулок у Кошаліні від жахиття війни, а сьогодні наші українські друзі допомагають жертвам великої води в Польщі», – можна було прочитати на інтернет-сторінці «Майстерні» до початку акції. А вже під час ліплення вареників біженки казали: «Ми знаємо, що означає втратити все за кілька хвилин, тому зараз хочемо допомагати тим, хто пережив це внаслідок повені, та віддячити всім полякам за допомогу, надану нам».

До акції з ліплення вареників, яка мала популярність, приєдналися теж кошалінські неурядові організації, з котрими співпрацює товариство «Майстерня», а саме: фонд «Zdążyć z Miłością», Towarzystwo Przyjaciół Dzieci та Pracownia Pozarządowa. Усі отримані від продажу вареників кошти організатори передадуть постраждалим від повені, зокрема на ремонт Будинку культури в місцевості Бардо, а також на закупівлю холодильників та плит деяким родинам із гміни Свежава.

Анна ВІННИЦЬКА

Фото з архіву «Майстерні», автор – Марцін Голік

Новий шкільний рік у білобірському ліцеї

Учні І Загальноосвітнього ліцею ім. Тараса Шевченка в Білому Борі повернулися після літніх канікул відпочинувши, щасливими, а головне – здоровими. Традиційно урочисте відкриття навчального року розпочалося зі святої літургії у церкві Різдва Пресвятої Богородиці, покладання квітів, свічок до пам'ятника Тарасу Шевченку й спільного фото.

– Цього навчального року ми прийняли до першого класу 17 учнів, а в усій школі буде 78 учнів. Переважна більшість із них – громадяни України, деякі через військові дії перебувають у Польщі без батьків, тому наші вчителі забезпечуватимуть їм правову опіку, – каже директорка школи Дорота Стефанська-Джевецька. – У нас

працюють дуже хороші спеціалісти, та ми використовуємо багато сучасних засобів навчання, тому з оптимізмом дивимось в майбутнє й розраховуємо на 100-відсоткове складання іспитів зрілості, як і раніше, – додає директорка школи.

Новий навчальний рік несе великі зміни й у гуртожитку. Під час канікул було проведено черговий ремонт будівлі.

– Ми замінили двері, підлогу та перефарбували всі житлові кімнати, а генеральний ремонт ванних кімнат, проведений два роки тому, значно покращив рівень життя в гуртожитку, – перераховує зміни директорка Дорота Стефанська-Джевецька. – Проте великим викликом для нас цього навчального року є значне збільшення кількості учнів, адже ми підтримали фонд «Дека», що боровся з житловими проблемами, і прийняли до гуртожитку ліцею аж 23 учні Початкової школи №2. Це призвело до збільшення кількості мешканців у кімнатах. Для розв'язання потенційних учнівських конфліктів ми збільшили кількість педагогів і шкільних психологів, – додає директорка.

Продовженням канікул для старшокласників третього класу стала поїздка до Професійного літнього табору в Мендзиздроях, організована Західнопоморським воеводським маршалківським управлінням.

– Участь у чотириденному таборі – це приз у конкурсі «Kręci mnie to», у якому потрібно було записати коротке відео про свою професію чи посаду, – пояснює викладач Домінік Радецький.

Протягом цих днів у привабливому приморському містечку молодь із кількох західнопоморських середніх шкіл брала участь у багатьох цікавих заходах, семінарах та зустрічах.

– Мені було дуже добре в цьому таборі. Найбільше сподобалася міська гра. Виконуючи завдання, можна було побачити місто, фотографувати та весело проводити час із друзями, – радіє учениця Мальва Бойчук.

– Літній табір дав мені необхідне натхнення для пошуку професії своєї мрії, в якій я могла б бути потрібною. Після занять про стрес мені легше розмовляти з колективом. Я дуже вдячна за цей досвід, – додає її подруга.

Домінік РАДЕЦЬКИЙ

Фото з архіву школи

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.

Наталія Гуменюк, Борис Гудзяк, Тімоті Снайдер, Ярослав Грицак і Віктор Пінчук

Валерій МАЙДАНЮК

Фото з сайту da.mfa.gov.ua

Історія України: наскільки доречний погляд збоку?

В Україні стартує проєкт «Українська історія: глобальна ініціатива» за спонсорства бізнесмена Віктора Пінчука, котрий полягає у написанні «міжнародної версії» нашої історії за участі іноземних фахівців.

90 українських та іноземних істориків планують «по-новому поглянути на історію України» від стародавніх часів до сьогодні й розглянути її у глобальному контексті. Проєктом керуватиме Рада директорів, серед яких буде колишній прем'єр-міністр Швеції Карл Білгт, американська професорка історії та дружина Радослава Сікорського Енн Епплбаум, американський історик Тімоті Снайдер, ведучий CNN Фарід Закарія, професор Єврейського університету в Єрусалимі Ювал Харарі і ще низка західних фахівців з Оксфорду, Кембриджа, Єльського та інших університетів. Серед українських учасників: митрополит УГКЦ Борис Гудзяк, письменник Сергій Жадан, історик Ярослав Грицак (УКУ), голова Українського інституту національної пам'яті Антон Дробович тощо. Загалом 50 представляють Україну, а 40 є іноземними фахівцями. На презентації дослідження у Лондоні Віктор Пінчук зазначив, що високе представництво забезпечить найвищі стандарти наукового процесу. А результатом роботи науковців стане спростування російських викривлень історії.

Варто зауважити, що ідея загалом корисна і потрібна, хоч її результати не можуть бути зведені до єдино правильної істини. Про Україну за гроші українського олігарха/бізнесмена (потрібне кожен підкреслить сам) напишуть більш-менш відомі діячі та історики поважних університетів. Очевидно, явно поганого не писатимуть, а пропіарять нашу державу й націю і згадають перед своїми аудиторіями. Після тривалого панування на Заході російської версії історії пострадянських країн, це – одна з перших спроб глобально представити нову, не російську, але й не надто українську версію української історії.

Зрештою, написана лише українськими фахівцями книга не надто привертала б увагу читачів на Заході.

Але пінчуківський історичний проєкт був розкритикований низкою відомих українських істориків. Зокрема, Володимир В'ятрович зауважив, що «Пінчук вже творив історію України – через контрольовані ним медіа та політиків. І від цього вона протягом чверть століття ставала зовсім не глобальною, а малоросійською. Тому є підстави сумніватися, що з його ініціативи написання української історії вийде щось інше». А редактор «Історичної правди» Вахтанг Кіпіані зазначив, що Пінчук – «один з фундаторів олігархічного проросійського режиму, під час якого було вбито десятки журналістів – зокрема, Георгія Гонгадзе, політиків, підприємців, а країну було розподілено між кількома десятками „родин”». Враховуючи, що в анонсованому дослідженні є розділ про становлення незалежності й про олігархів, цікаво виглядатиме, як за гроші Пінчука опишуть роль його тестя Леоніда Кучми в нашій історії, самого Пінчука та Помаранчеву революцію, через яку бізнесмен втратив «Криворіжсталь».

Однак критика торкнулася й самої концепції участі міжнародних фахівців. Кіпіані порівняв пул фахівців із «Ноевим ковчегом», зазначивши, що більшість з цих дослідників не мають жодного відношення до України, не знають жодних джерел, на підставі яких можна писати історію і навіть не володіють українською мовою, щоб прочитати існуючі публікації. Зауваження дійсно вагоме, адже люди, котрі фахово не займалися україністикою, братимуть інформацію з найдоступніших джерел, скоріше за все англomовних, котрі десятиліттями перекладалися з російської, – адже західні вчені тут не сиділи в архівах і не читали старослов'янською чи староукраїнською. В результаті українцям видаватимуть за авторитетну істину суб'єктивно скомпільовані думки професора південноафриканського університету, взяті з кількох російських джерел.

→ В сучасному світі домінує дві основні точки зору на історію кожної країни: національна та ліберально-інтернаціональна, тобто – точка зору сусідів та іноземців. В Польщі панує національна, але на Заході стає популярною ліберально-інтернаціональна концепція, яка уникає національно-патріотичного спрямування і акцентує на національній різноманітності історії кожної країни. На Заході така концепція панує й через почуття провини за колоніалізм минулих століть та через значну кількість мігрантів. Однак для України, котра не мала колоній і не пригноблювала корінних мешканців, така концепція виглядає незвичною.

Ба більше – в часи Януковича і його міністра освіти Дмитра Табачника вже озвучувалася подібна до пінчківської ідея спільного підручника історії для України та росії. Тоді також пропонувалося згладити гострі кути, знайти спільне бачення і запросити долучитися поляків, турків та інші нації, з ким пересікалася історія українського народу. Концепція «спільної історії» виглядала напрочуд ліберальною і толерантною, але по суті – занадто українофобською.

Історія нації і держави, так само, як біографія людини, не пишеться сусідами, колегами та знайомими, включно із заздрісниками та ворогами. Що було б, якби нашу біографію писали інші? Чи можна було б ті характеристики вважати об'єктивними, різносторонніми, збалансованими і тверезим поглядом збоку? Саме це нам хочуть запропонувати зробити з нашою історією.

Версія української історії за участю іноземних істориків – це про те, «що про нас люди кажуть». В тих суспільствах, де на порядку денному стоїть політична інтеграція різних народів, можна зрозуміти запровадження ідеї спільного бачення історії. Однак для України, яка веде незавершений процес націєтворення у боротьбі за незалежність, чужий погляд збоку може виявитися зайвим.

Адже як іноземні історики будуть висвітлювати дражливі питання української історії, де український погляд контрастує з пануючою національною концепцією історії в їхніх країнах? Що напишуть про повстання Богдана Хмельницького чи Коліївщину і чи приділять достатньо уваги тому, які події змусили українців до спалаху повстання? Як опишуть боротьбу ЗУНР та ОУН-УПА? А як оцінюватимуть радянський період? Той же Тімоті Снайдер, зазначає, що «частково Голодомор був організований в Україні українцями. І Радянський Союз частково побудований українцями – ці речі не можна ігнорувати». Чи взагалі існує можливість висвітлити ці теми так, щоб примирити, а не розпалити черговий спалах національно-історичної ворожнечі?

Очевидно, не все написане сподобається усім в Україні, й до і без того перманентно кризової ситуації варто очікувати скандалів, як тільки перші автори опублікують свої висновки. Особливо, якщо хтось із влади спробує запроваджувати візію міжнародної групи істориків в українській освіті. Проте, якою б не була міжнародна версія української історії, її остаточний варіант пишеться на полях битв і залежить від стійкості самих українців. ●

Більше інформації про проєкт «Українська історія: глобальна ініціатива» можна дізнатися за посиланням – uhgi.org.

ПУЛЬС УКРАЇНИ

Підготувала редакція

В Україні у 2025 році допустили відновлення ексгумацій жертв Волинської трагедії

Український інститут національної пам'яті планує включити роботи з пошуку та ексгумації останків поляків у Рівненській області у 2025 році, реагуючи на відповідні запити з боку громадян Польщі. Про це йдеться в заяві УІНП від 1 жовтня.

В інституті зазначили, що отримали звернення у вересні, за результатами якого мають намір «включити пошукові роботи на території Рівненської області до плану роботи та заходів на 2025 рік».

Голова Українського інституту національної пам'яті Антон Дробович наголосив, що українська сторона й далі відкрита до взаємодії з польськими інституціями стосовно пошуку, збереження і догляду за місцями пам'яті українців у Польщі та поляків в Україні.

«Проте з огляду на те, що офіційні міжінституційні механізми щодо розв'язання проблемних питань з польською стороною в питаннях відновлення та збереження місць пам'яті вже тривалий час не діють, УІНП схиляється до рішення піти назустріч інтересам громадян Польщі», – додав він.

Дробович зазначив, що в разі отримання від польських громадян необхідних уточнень щодо локалізації потенційних місць пошуку УІНП буде «старатися допомогти їм попри війну і складну економічну ситуацію».

Також голова УІНП просить Кабінет міністрів України передбачити кошти на подібні проєкти: «Я попросив уряд на окрему програму виділити хоча б 1 млн гривень. На те, щоб у нас була окрема програма з пошукових робіт, зокрема, якщо будуть польські громадяни звертатися, то ми будемо намагатися їм допомогти». Він додав, що роками польська сторона не може запустити ні робочі групи, ні міжвідомчі комісії, і польські громадяни вже «в розпачі звертаються безпосередньо до нас».

В повідомленні УІНП не уточнюється, хто саме надіслав запит, однак мова, скоріше за все, йде про очільницю Товариства польсько-українського примирення Кароліну Романовську, яка стала однією із перших людей у Польщі, хто подав приватний запит до президента Володимира Зеленського щодо ексгумації жертв Волинської трагедії. Вона зверталася з проханням про гідне поховання 18 людей, включно з членами її сім'ї, вбитих у селі Угли на території нинішньої Рівненської області, до президента Володимира Зеленського, а також до Українського інституту національної пам'яті.

Романовська вважає, що вирішення волинського питання – це єдиний спосіб відібрати у росії «пропагандистське паливо» і наголошує, що у її родині ніколи не було ненависті до українського народу: «Як тільки у 2022 році почалася війна, ми одразу ж кинулися допомагати і донині стоїмо на боці України. Ми знаємо, що УПА в 1940-х роках становила лише невеликий відсоток від усього українського населення».

Про крок назустріч Варшаві стало відомо також на тлі візиту міністра закордонних справ Андрія Сибіги до Польщі, де він брав участь у Варшавському безпековому форумі й зустрівся з низкою польських посадовців. ●

Андрій СИДОР

Діяльність УСКТ у Кентшині

(січень 1957 – лютий 1990)

16-18 червня 1956 року в Палаці культури й науки у Варшаві відбувся I З'їзд Українського суспільно-культурного товариства, у якому взяли участь 224 делегати. Це була єдина українська установа в Польській Народній Республіці, котра під наглядом Міністерства внутрішніх справ мала право вести культурно-освітню діяльність серед української меншини. Головному правлінню УСКТ у Варшаві підпорядковувалися воєводські, повітові правління, а також місцеві гуртки.

Першими після з'їзду в 1956 році почали виникати відділення товариства у воєводських містах: у липні – в Кошаліні, у вересні – в Перемишлі, Любліні та Варшаві. Того ж року представництво УСКТ постало в Ольштині. Згодом утворилися повітові правління та місцеві гуртки.

Повітове правління у Кентшині

Загальні збори у Кентшині пройшли 15 січня 1957 року, на яких було вибрано повітове правління. Головою керівного органу обрано Михайла Семерака. 24 лютого 1957 року на засіданні правління обговорили питання про створення місцевих гуртків у Кентшинському повіті, передплату «Нашого слова», розповсюдження українських книжок. Під кінець 50-х років кентшинські уескатівці нарікали на брак українських книг, відсутність світлиць та пунктів навчання української мови, малу кількість інструкторів й активістів. Слід згадати, що в Ольштинському воєводстві проживало тоді 54 тисячі українців, з яких на території Кентшинського повіту – 5300.

У 1962 році головою повітового правління у Кентшині був Богдан Роман Галак. Тоді у Кентшинському повіті існувало п'ять гуртків, які нараховували 128 членів. Працювало також 13 пунктів навчання української мови. У березні 1963 року місцеве повітове правління провело перший огляд драмгуртків, де взяли участь колективи з Крилікейм, Львовца й Асунів.

19 квітня 1964 року в Кентшині відбулося Кобзареве свято. З артистичною програмою виступили учні з Бартошиць. На заході був присутній професор Павло Калениченко з Інституту історії АН УРСР.

29-30 червня 1968 року в місті відбувся II Фестиваль української пісні й музики. На ньому було представлено 18 уескатівських аматорських гуртків із Польщі

(Варшава, Гданськ, Лігниця, Перемишль, Краків). Фестиваль, який відбувся на місцевому стадіоні, зібрав 800 глядачів.

16 березня 1969 року в будинку повітової народної ради у Кентшині відбулася конференція. 24 делегати були присутні на зборах. Головою повітового правління обрано Володимира Галака, секретарем – Антіна Старуха, а скарбником – Богдана Романа Галака. У той рік у Кентшинському повіті існувало 8 гуртків УСКТ, 14 пунктів навчання української мови, де вчилася 237 дітей.

20 вересня 1970-го в місті відбулося засідання повітового правління УСКТ. Навчання української мови, методичні вказівки та оцінка праці вчителів цього предмета були основними питаннями, які обговорив із присутніми голова Володимир Галак.

У квітні 1974 року головою повітового правління став Антін Старух. 28 квітня пройшла зустріч повітового правління. Її учасники порушили питання про членські внески, передплату «Нашого слова», приміщення для членів організації та роботу пунктів навчання української мови. Цього дня відбувся також концерт, присвячений Великому Кобзареві. На сцені виступили діти, яких підготувала вчителька української мови Марійка Служала.

Проведена комуністичною владою Польської Народної Республіки в травні-червні 1975 року адміністративна реформа спричинила значні зміни в структурі місцевих органів влади. Відповідно до закону «Про двоступеневий адміністративний поділ держав» і змін у законі «Про національні ради», прийнятих 28 травня 1975 року, було ліквідовано традиційну для Польщі систему з 300 повітів та збільшено кількість воєводств з 17 до 49.

У грудні 1975 року Головне правління товариства схвалило нову організаційну структуру УСКТ – припинили свою діяльність усі воєводські й повітові правління. Замість них створено воєводські групи правління товариства.

Гурток УСКТ у Кентшині

На початку існування УСКТ, коли в місті діяло вже повітове правління, працював кентшинський гурток. На жаль, запал та активність його учасників швидко згасли, і на початку 60-х років ланка припинила існування.

Гурток у Кентшині створено наново 18 лютого 1973 року. Головою було обрано Володимира Лиса, секретарем – Якова Данчишина, а скарбником – Михайла Барана. До складу Ревізійної комісії ввійшли Михайло Гбур, Петро Кухарчук та Олександр Ющук. Гурток нараховував понад 20 членів.

1 березня 1975 року в Повітовому будинку культури, що розташований у Кентшинському замку, було відзначено 30-ту річницю визволення Вармії й Мазур. Перед публікою виступив Будрівський ансамбль пісні й танцю. Захід організувало правління кентшинського гуртка.

10 липня 1976 року в Кентшині провела концерт новостворена студентська група «Соколи 7» з Ольштина. Виступ був присвячений 20-літтю існування УСКТ.

27 березня 1977 року організовано урочистий концерт, присвячений 163-й річниці від дня народження

Тараса Шевченка та 32-й річниці визволення Вармії та Мазур. Офіційну частину відкрив голова місцевого гуртка Володимир Лис, а на сцені виступила молодь із Венгожева.

7 серпня на кентшинському стадіоні глядачі вітали ансамбль пісні й танцю з Мокрого. Концерт зібрав 800 відвідувачів.

16 квітня 1978-го в місті відбулися Шевченківські святкування. На сцені свою творчу майстерність показали місцеві школярі.

8 квітня 1979 року пройшов огляд уєскатівських фольклорних колективів під лозунгом «Скарби мальованої скрині». Перед місцевою публікою виступили «Ослав'яни» з Мокрого, «Сусідойки» з Бобровника, «Черемош» з Венгожева.

11 травня 1980 року вдруге у Кентшині організовано огляд фольклорних колективів УСКТ. Крім «Ослав'ян», «Сусідойок», «Черемоша», свої номери представили «Думка» з Гурова-Ілавецького та «Барвінок» з Ольштина.

У 1980 році у місті було створено вокально-інструментальну групу «Тронка-80», у якій активну участь взяла Ярослава Хруник. У липні колектив концертував у Молтайнах, Байорах та Банях-Мазурських.

12 квітня 1981 року відбувся третій концерт «3 мальованої скрині». Перед глядачами виступили «Ослав'яни», «Черемош», «Думка» з Гурова-Ілавецького й «Тронка». Наступний відбірковий виступ цього заходу пройшов у травні 1983-го. На ньому було присутнє Польське радіо.

11 березня 1984 року в приміщенні військового клубу в Кентшині організовано Шевченківські святкування. З концертом виступив відомий чоловічий хор «Журавлі». У березні цього ж року в місті було врешті створено пункт навчання української мови. Марія Галак-Сарапук проводила уроки в приміщенні будівельного кооперативу. Пункт нараховував 18 дітей.

25 травня 1986 року був організований кентшинський ювілейний концерт з нагоди 30-ліття УСКТ. Голова Ольштинського відділу Антін Старух виголосив доповідь. На місцевій сцені виступили «Десна» з Бартошиць, «Прометей» із Кентшина, «Думка» та «Галичанка» з Гурова-Ілавецького.

Важливою подією для української громади Кентшина було створення місцевого гуртка у 1973 році. На громадській ниві тоді з'явилися такі діячі, як Микола Гбур (скоріше активний учасник УСКТ в Асунах) чи Яків Данчук. Вони ініціювали огляд «3 мальованої скрині», у якому свої артистичні здібності презентувала молодь. З роками огляди перетворилися на регіональне свято української пісні й танцю.

22 листопада 1988 року в Кентшині провели звітно-виборчі збори. До складу правління ввійшли Захарій Куцак (голова), Роман Ключковський (заступник) та Омелян Бревка (секретар).

Події 1989 року в Польщі – проведення «Круглого столу» і програш комуністичної партії у червневих виборах – започаткували демократичні зміни в країні. Вони мали також великий вплив на зовнішнє та внутрішнє життя української громади.

24-25 лютого 1990 року відбувся надзвичайний з'їзд УСКТ, на якому створено нову організацію – Об'єднання українців у Польщі. ●

ГРОМАДА

Андрій Сидор звітує

Григорій СПОДАРИК

Фото автора статті

Гуртки в Кентшині та Ґенсиках провели збори

Гуртки Об'єднання українців у Польщі в Кентшині та Ґенсиках провели звітно-виборчі збори. Отримавши повне довір'я членів, структури надалі очолюватимуть дотеперішні голови: відповідно Андрій Сидор та Лідія Лойко.

Гурток у Кентшині, який на сьогодні нараховує 22 члени, збори провів 15 вересня. Заступником голови обраний Дарій Кудрай, скарбником – Мирослав Марко, а секретарем – Богдан Лійка. До управи гуртка ввійшли також Єва Клек, Богдан Гбур, Михайло Бутрим та Зенон Галак.

У звіті голова Андрій Сидор згадав основні циклічні заходи організації, як-от відзначення Дня Незалежності України, вшанування пам'яті жертв Голодомору, Шевченківські святкування, участь у «Полум'ї братерства» на могилі петлюрівця Андрія Дмитренка тощо. Гурток провів дуже популярні серед громади й польських гостей карнавальні заходи у Кентшині, де взяло участь до 400 учасників. Від початку повномасштабної війни захід став нагодою зібрати кошти на допомогу Україні. Це завдання від початку вторгнення росії опинилося серед пріоритетів. До партнерського Кентшинові міста Володимир в Україні гурток на цей момент надіслав 14 транспортів з гуманітарною допомогою. Представники гуртка долучалися до ініціатив, організованих місцевою владою. Зокрема, брали участь у зустрічах з офіційними делегаціями з Володимира та Луцька.

Ще одним напрямом діяльності була організація поїздок на Дні українського театру в Ольштині чи маніфестацію у Варшаві в підтримку України. Головною ж культурною подією Кентшина є ярмарок «З мальованої скрині». Його проводять від 1979 року з деякими перервами, на жаль, цьогоріч ярмарок не відбувся. Голова гуртка пояснив, що така ситуація пов'язана, зокрема, з фінансуванням, обсягом організаційних питань та планованими змінами на рівні керівництва відділу.

– Знайти кошти на приїзд одного ансамблю, наприклад, на Шевченківське свято, від наших партнерів з України ми ще спроможні. Але у випадку «Мальованої скрині» вже потрібна співпраця з воєводською структурою організації, – відзначив Андрій Сидор. За його словами, існує потреба в людині, яка б спільно з містом чи повітом писала проекти на ініціативи гуртка. Така людина могла б працювати на рівні відділу і допомагати також іншим гурткам. Голова вважає, що пріоритетом не лише кентшинського, а всіх гуртків має залишатися співпраця і підтримка пунктів навчання української мови. Універсальними проблемами структур у невеликих містах та місцевостях, на думку голови, стали вплив молоді до більших осередків та брак зацікавлення українськими ініціативами та громадською роботою.

– Наша громада багато в чому не відрізняється від загалу суспільства: активними є лише поодинокі особи, – підсумував Андрій Сидор.

Свою діяльність гурток у сусідніх Генсиках обговорив 27 вересня. До управи разом із головою Лідією Лойко обрано Ірину Девадій та Ірину Вальницьку. Відкриваючи збори, голова попросила хвилиною мовчання вшану-

Збори у Генсиках

вати пам'ять членів організації, які померли в ці роки: Анни Зельонки, Володимири Камінської, Єви Кіт, Євгена Лойка, Стефана Сеня та Пелагії Павук.

Зараз гурток нараховує 15 членів, переважно старшого віку. Голова підкреслила, що члени гуртка долучилися до допомоги Україні: перераховували кошти на рахунок Карітасу та гміни Барцяни, складали пожертви під час збірок у церкві в Асунах.

– Інтеграції нашого середовища сприяли організовані членками управи лікувально-туристичні виїзди в Україну до Трускавця: у 2018 році поїхало 55 осіб, у 2019 році – 59. Виїзди припинила пандемія та війна, – відзначила Лідія Лойко.

Вона зауважила також, що члени організації брали участь у різноманітних культурних заходах: концертах, Днях українського театру в Ольштині, річницях, котрі організовували інші гуртки, зокрема, у Кентшині, Гіжицьку, Срокові, Ольштині та Асунах. Голова підкреслила, що члени гуртка активно долучаються до життя місцевої парафії в Асунах, що має надалі залишатися серед пріоритетів. Ще одна важлива сфера діяльності – це осередки в гміні Барцяни. Голова і члени гуртка є діячами гмінної Ради сеньйорів та Університету третього віку,

а Лідія Лойко очолює ці організації. Членкині гуртка співають також в ансамблі «Бартове», який працює при Гмінному будинку культури в Барцянах. У своєму репертуарі артисти мають також українські пісні.

Як відзначала Лідія Лойко, хоча це щораз важче, однак члени гуртка надалі намагатимуться відвідувати рідні землі, впорядковувати могили предків і вшановувати пам'ять героїв, які віддали своє життя у боротьбі за Україну. У ході дискусії учасники зборів зауважили, що на конференції відділу слід було б обговорити питання про об'єднання гуртків на території гміни Барцяни в одну більшу структуру. •

Збори у Кентшині

Анна ВІННИЦЬКА

Фото з сайту політехніки

Українські студенти в Кошалінській політехніці

Незмінно протягом цих років Кошалінська політехніка користується великим зацікавленням серед студентів з-за кордону – нині в її стінах навчається приблизно двісті іноземних студентів. Найбільша їхня кількість походить з України, чий лави цього року поповнило понад сорок нових вихованців.

– Зрозуміло, найбільше українських студентів налічувалося у 2022 році, коли в Україні почалася війна. Після того, як кордон перекрито для чоловіків віком від 18, можливості навчання насамперед для хлопців значно обмежилися. Нинішні студенти першого року переважно приїхали до Кошаліна чи інших міст на Помор'ї ще до 2022-го, їхні батьки тут працюють. Тому вони вже інтегрувалися до оточення, говорять польською мовою, а тих, хто вперше має справу з польською навчальною системою, оточуємо опікою. Якщо буде така потреба, то організуємо також вивчення польської мови й заняття для ознайомлення з польською культурою, – говорить Кшиштоф Васілевський, проректор із навчальної роботи Кошалінської політехніки.

Навчання українських студентів у Польщі надалі залишається безплатним, для цього не треба мати, наприклад, карти поляка. Українські студенти користуються тими ж правами, що й польські: мають право звертатися за стипендією, житлом в гуртожитку чи допомогою. Зараз українці навчаються чи не на кожному напрямі Кошалінської політехніки, однак найбільш поширені – інформатика, англійська філологія, будівництво та енергетика. Не менш популярними є суспільні науки, як пе-

дагогіка, європеїстика чи журналістика. Студент, якого, ввійшовши до політехніки, я зустріла першим, розповів мені, що тут йому подобається, але вирішальною буде перша сесія. Він вчиться на першому році інформатики.

– Думаю, що травма війни, з якою доводиться жити українським студентам кожного дня, ніколи їх не покине, оскільки це те, що нині їх визначає. Однак з перших днів війни ми їх оточили всебічною опікою як з боку викладачів, так і студентів. Чудово спостерігати, як студенти дбають одне про одного й допомагають інтегруватися. Українські студенти зараз належать до кола найбільш активних: вони долучаються до наукової діяльності, різного роду студентських кіл, беруть активну участь у діяльності вишу. А багато з них належить до найкращих студентів. Днями я був свідком неперевершеного захисту магістерської роботи з європеїстики саме студентки з України. Отже, це сама приємність працювати з такими студентами, – вважає Кшиштоф Васілевський.

Роботою з українськими та білоруськими студентами, які також навчаються в Кошалінській політехніці, вткнувши від політичних репресій після президентських виборів

у Білорусі, займається професорка Йоланта Кунцер, як, звісно, і багато інших викладачів. Саме вона від початку війни в Україні бере активну участь у допомозі українському студентству, організовуючи навчання польської мови, заняття з польської культури чи піклуючись про тих вихованців, котрі не можуть поїхати навіть на свята до рідного дому. Кшиштоф Васілевський дякує їй, іншим працівникам та студентам за таку підтримку.

На сьогодні Кошалінська політехніка співпрацює з трьома українськими вишами: Львівським національним університетом імені Івана Франка, Національним технічним університетом «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» та Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника. Разом університети реалізують низку наукових проєктів, наприклад, у сфері інженерно-технічних наук, де польські та українські спеціалісти співпрацюють під час адитивного виробництва (загальна назва технологій, які передбачають виготовлення виробу за даними тривимірної цифрової моделі методом пошарового накладання матеріалів – прим. ред.) чи в галузі економічних та суспільних наук. Загалом у Кошалінській політехніці навчається понад 3,5 тисячі студентів. ●

Павло МАРКУШЕВСЬКИЙ

Фото з архіву організаторів, автор – Мацей Черський

10-ті Дні української музики у Варшаві

Добре відомий читачам «Нашого слова» фестиваль Дні української музики у Варшаві святкував цього року подвійний ювілей. 8-13 вересня він відбувся вдесяте, а від першої едиції минуло вже 25 років. Від початку художнім директором фестивалю є його засновник Роман Ревакович, голова фонду «Pro Musica Viva», невтомний популяризатор української культури в Польщі й польської в Україні. Перші чотири фестивалі проходили нерегулярно, а починаючи з п'ятого – у 2019 році – Дні української музики щороку присутні на культурній мапі столиці.

Ювілейний фестиваль складався з трьох концертів: камерного, хорового й оркестрового. Усі вони цього разу відбулися в Концертній студії Польського радіо імені Вітольда Лютославського – тут 1999 року Дні української музики проходили вперше. Слід підкреслити значний доробок фестивалю: протягом десяти едицій було проведено 32 концерти, на яких представлено музику 65 українських композиторів від класиків церковної музики до наймолодшого покоління. Виступали тут провідні українські та польські виконавці, серед яких – Народний симфонічний оркестр України, Оркестр Національної філармонії у Варшаві, «Sinfonia Varsovia», хори «Думка», «Дударик», «Київ», «Royal String Quartet», «Kyiv Piano Duo», численні солісти, часто світової слави.

До програми камерного концерту, який проходив 8 вересня, увійшло два шедеври камерної музики для скрипки, віолончелі й фортепіано. Виконали їх варшавські «Chromatophonic Trio», до складу якого входять чудові артисти молодого покоління: Роксана Квасніковська (скрипка), Марцель Мірковський (віолончель) та Анджей Каралов (фортепіано). Проте перш ніж залунала музика, слово взяв Роман Ревакович, котрий привітав учасників, а проблематику представлених творів публіці блискуче розкрив редактор 2-ї програми Польського радіо Анджей Сулек.

«Chromatophonic Trio»

Першим прозвучало «Класичне тріо» Ре мажор для фортепіано Віктора Косенка, один із найважливіших камерних творів у доробку композитора. Монументальна, великого обсягу композиція звертається часами до українських мотивів, але водночас глибоко вкорінена в традиції європейської музики. Виконання «Chromatophonic Trio» було неперевершеним, сповненим віртуозності, що, однак, була підпорядкована настроєвості твору.

Після перерви виконано композицію Валентина Сильвестрова під назвою «Драма». Цей твір передбачає незвичний склад виконавців: його перша частина призначена для скрипки з фортепіано, друга – для віолончелі з фортепіано, лише в третій усі інструменти грають разом. Твір зазвичай називають підсумком авангардного періоду у творчості композитора – і саме авангардні технічні прийоми домінують у цій роботі. Музиканти грають на струнах фортепіано, видобувають звуки з інструментів у нетиповий спосіб, багато тут теж елементів перформансу. Проте чуємо там і елементи, типові для пізніших творів Сильвестрова: вслуховування, ніби затримування часу, відсилання до музики минулого. Виконавці майстерно впоралися з цим непростим твором.

Хоровий концерт, виконаний одним із найкращих польських камерних хорів – Колективом співаків із міста Катовиці «Camerata Silesia» – під керівництвом Анни Шостак, відбувся 10 вересня. Перед початком концерту редактор Анджей Сулек блискуче окреслив історію української сакральної музики, програма була насичена шедеврами української церковної музики авторів Максима Березовського, Дмитра Бортнянського, Степана Дехтярева й Артема Веделя.

Цікава, різноманітна програма дала змогу представити творчість цих композиторів у різному стилі. Ми почули як твори, призначені для літургії: вибрані «Причасні вірші» Березовського, фрагменти літургії Березовського та Веделя й всеношної Веделя, – так і найвідоміші хорові концерти: «Не отвержи мене во время старости» Березовського, «Скажи ми, Господи, кончину мою» Бортнянського, «Ти моя кріпость, Господи» Дехтярева, «Проповідника віри і слугу слова» Веделя. Не оминули також чудової «Херувимської пісні №7» Бортнянського, яка потім зазвучала вдруге на біс.

Виконання колективу «Camerata Silesia» було надзвичайно точним, хоча часами артисти виходили за межі ви-

Роман Ревакович

Анна Шостак

конавської традиції церковної музики. Варто підкреслити залученість диригентки й колективу, який уперше працював із цим репертуаром. По завершенню концерту відбулась коротка розмова з Анною Шостак, яку провів Роман Ревакович. Диригентка цікаво розповідала про роботу над інтерпретацією виконаних творів, підкреслила теж незвичне переплетення в них візантійської традиції та впливів музики Західної Європи – власне у творчості українських композиторів відбулося унікальне поєднання музики європейського Сходу й Заходу.

13 вересня пройшов фінальний концерт 10-х Днів української музики у Варшаві. Традиційно за диригентський пульт став сам директор фестивалю Роман Ревакович. Цього разу він керував Національним ансамблем солістів «Київська камерата», який не раз бував у Варшаві під час попередніх едіцій фестивалю. Концерт транслювала безпосередньо 2-га програма Польського радіо; дуже цікавий вступ до програми, скерований і до радіослухачів, і зібраної в Студії імені Вітольда Лютославського публіки, представив редактор Анджей Сулек, зробивши короткий огляд найважливіших течій і творців української музики XX століття.

Першим твором був «Escape Velocity» Юрія Пукуша, майже 26-річного композитора, який, проте, вже будує світову кар'єру (інший його твір прозвучить цього року під час престижного фестивалю «Варшавська осінь»). Музична робота, яку замовив фонд «Pro Musica Viva», була виконана вперше. Твір, що відсилає до різних музичних течій XX століття, привертає увагу насамперед дивовижним ін-

струментуванням й досконалим відчуттям можливостей оркестру. Публіка тепло зустріла присутнього на прем'єрі композитора.

Concerto grosso № 4 «Пори року» Золтана Алмаші вже виконували під час 4-х Днів української музики в Варшаві 2012 року, тоді – у версії віртуозного Львівського фортепіанного тріо. Цього ж разу ми мали можливість послухати твір в оригінальному звучанні скрипки з оркестром. Сольну партію виконала Богдана Півненко, генеральна й художня директорка київського колективу. Ця надзвичайно цікава робота поєднує в собі традиційні й авангардні засоби, однак насамперед привертає увагу зміною настроїв, навіюванням зображення кожної наступної пори року та тонкою, вишуканою гармонією. Чути тут виразне відлуння українських мелодій і танців – спів народних сопілок, коломийський ритм... Золтан Алмаші теж був присутній під час виконання, сидячи за пюпітром серед віолончелістів київського оркестру.

Не міг, на жаль, з нами бути Олександр Козаренко – львівський композитор, піаніст, музикознавець, одна з найпомітніших постатей українського музичного світу межі XX і XXI століття, який передчасно помер минулого року. Його музика наповнила другу частину концерту. Спершу залунав рефлексійний «Ірмологіон» для смичкового оркестру, одна з багатьох у творчості композитора робота на сакральну тематику, що з'явилася ще за радянських часів. Пізніше було виконано цікавий «Konzert-Stück» із сольною фортепіанною партією, за яким грав добре відомий публіці фестивалю Дмитро Таванець. Обидва ці твори звертаються до музики давніх епох: «Ірмологіон» – безпосередньо, завдяки стилізації барокової музики й використанню мелодії церковних співів, «Konzert-Stück» – швидше через алюзії та досить традиційні засоби створення напруги. Відкриттям концерту стало «П'ять весільних ладнань з Покуття» для голосу й камерного оркестру з феноменальною Оксаною Нікітюк, яка володіє потужним сопрано з дивовижними технічними можливостями й тембром. Цей шедевр рівний відомим «Народним пісням» Лучано Беріо, що поєднують народний спів незвичайної сили та нетрадиційні способи видобування звуків з інструментів. Публіка стоячи нагородила твір оваціями. На завершення зазвучала ефектна «Sinfonia Estravaganza», робота часом майже джазового характеру. Оплескам не було кінця...

Ювілейна едіція Днів української музики у Варшаві знову стала незвичайною творчою подією, в чому можна пересвідчитись, подивившись записи з концертів на ютуб-каналі фонду «Pro Musica Viva» – youtube.com/fundacijapromusicaviva1349 (там також доступні відео з кількох попередніх едіцій). Треба згадати значне коло спонсорів, партнерів і патронів фестивалю – Дні української музики не відбулися б без внеску Міністерства культури та національної спадщини, Національного інституту музики й танцю, міста Варшава, фонду MAGOVOX і агенції STOART. Партнерами були товариство ZAiKS, Об'єднання українців у Польщі й фонд «Український дім», а медіапатронами – «Наше слово», 2-га програма Польського радіо, Польське радіо для України, портали ЗБРУЧ, «Наш вибір», LB.ua і «Music-review Ukraine», агенції «Укрінформ» та «Україна мо-лода». ●

Олександр ЛЮБЧИЧ

Фото з Вікіпедії

Барви життя Михайла Коцюбинського

Це один із найзагадковіших письменників України, наділений великим талантом, котрий повністю не розкрився, оточений чудовою природою, якою в повній мірі не насолодився, а ще – людьми, спілкування з якими не дало всієї повноти щастя. В немалій мірі цьому зашкодила і тяжка хвороба, і держава, де йому довелося жити.

Дитячі і юні роки: проти течії

Народився Михайло Коцюбинський 5 вересня (17 – за новим стилем) 1864 року у Вінниці в сім'ї дрібного службовця. Його батько Михайло Матвійович був людиною доброю, працюютою й чесною, але не міг терпіти несправедливості, часто сперечався із начальством, міняв місце роботи й пив. Мати – Гликерія Максимівна Абаза – була родом із молдавських дворян. Саме вона приділяла синові

найбільше уваги, вкладаючи у нього всю душу. Дитячі та юні роки Михася пройшли в різних населених пунктах Поділля, куди його батька переводили по службі. Родина Коцюбинських мала ще четверо дітей, але вони були молодші. В 1875-1876 роках Михась навчався у початковій школі міста Бар, а вже у 1876-1880-х – в духовному училищі Шаргорода. Вчився добре, хоча в 12 років сталась подія, яка підштовхнула його до серйозніших занять: він закохався у дівчину, старшу на чотири роки. Щоб привернути її увагу, Михась вирішив стати «великою людиною» і накинувся на книжки; він читав все, що привертало його увагу, а особливо вподобав твори Тараса Шевченка, Панааса Мирного і Марка Вовчка. Більш поглиблене знайомство з українською класикою, а ще з творами Гюго, Золя, Мопассана та інших, зародило в ньому бажання стати письменником. В 1881 році 16-річний Михайло хотів поступити до Кам'янець-Подільського університету, однак матеріальні труднощі змусили його повернутися до Вінниці. А зближення з подільськими народувольцями ще й привернуло увагу поліції: в 1882 році він потрапив

у число «неблагонадійних». Здавалося б, що тут такого? Але в Російській імперії це закривало шлях до державної служби: отже, в барвах його життя почали з'являтися сірі кольори. А через декілька років вони потемнішали: «чорним» став 1886 рік – помер його батько, а за ним, 22-річним юнаком, встановили таємний нагляд поліції. І продовжувався він довгі роки, бо Коцюбинський зі своїми волелюбними ідеями не вписувався в самодержавний порядок, йшов проти течії. Тоді ж, напевно, від нервових потрясінь осліпла мати. На плечі юнака впали турботи про молодших братів і сестер. Потрібно було шукати якусь роботу.

Вчителювання і перші проби пера

Михайло Коцюбинський самотужки здобув добру освіту. Завдяки їй, у 1886-1889 роках вже навчав дітей у багатих сім'ях. Пізніше, в 1891 році, здав іспит на народного вчителя при Вінницькому реальному училищі. Ще в 1884 році написав перший твір «Андрій Соловійко, або Вченіє світ, а невченіє тьма», який зустріли байдуже, а один критик навіть порадив початківцю назавжди покинути заняття літературою. Однак невдача не вбила прагнення стати письменником. В 1890 році Коцюбинський відвідав Львів, де познайомився з Іваном Франком, місцевими літераторами й видавцями. Надрукував у дитячому журналі «Дзвінок» свій вірш «Наша хатка», пронизаний щирою турботою про все живе на Землі – від птахів до голодних та убогих людей. Тим часом і йому самому доводилося нелегко: щоб вижити, продовжував вести приватні заняття в селі Лопатинцях на Вінничині. Поміж ними написав декілька коротких творів (оповідання «Харитя», «Ялинка» та інші).

Мандрівки власні й літературні: пошуки щастя

В 1893 році Коцюбинському вдалося влаштуватися до Одеської філоксерної комісії, яка боролась зі шкідниками винограду в Бессарабії та Криму. Наступні п'ять років він мандрував по селах в екзотичній для нього місцевості, спілкувався з населенням, пізнавав його побут, традиції й культуру. Це дало чудовий матеріал для написання циклу «молдавських» і «кримських» оповідань («Для загального добра», «Пе-Коптьор», «В путах шайтана», «На камені» тощо). Яскраві барви його громадсько-літературного життя доповнилися й коханням. В 1894 році, перебуваючи в Києві на з'їзді «Громади», Коцюбинський познайомився з Вірою Дейшею, яка брала активну участь у громадському й жіночому русі, сиділа за свої переконання у в'язниці. 24 січня 1896 року Михайло і Віра побрались. Наступного ж року Коцюбинський залишив комісію і спробував влаштуватися на посаду завідувача книжкового складу у Чернігівській губернській земській управі, але цьому зашкодив сам губернатор. Останній не бажав мати у себе в місті людину, яка перебувала під наглядом не лише поліції, а й жандармерії. Довелося їхати у Житомир, де з листопада 1897-го до березня 1898 року «піднаглядний» Михайло Коцюбинський працював у редакції газети «Волинь». Це був повчальний час: всупереч тому, що платню давали невелику й несвоєчасну, він працював із натхненням, боровся з редактором за кожну статтю чи абзац у ній і добився того, що газета стала набагато цікавішою. Але весною 1898 року знайшлась

робота в земській управі Чернігова і він переїхав у місто, де вже мешкала його дружина.

Чернігівський період: робота, література, особисте

На перших порах Коцюбинському довелося обіймати різні посади – діловода, завідувача столом народної освіти, редактора «Земского сборника Черниговской губернии». Аж поки у вересні 1900 року він не отримав постійне місце у статистичному бюро, де просидів до 1911 року. І це був найдовший період його трудової діяльності. За цей час набув певного досвіду, почав здобувати визнання читачів, а в житті стали з'являтися більш яскраві барви. Відображенням їх був ряд творів, проникнутих романтичним піднесенням і героїчною тональністю, прагненням героїв вийти зі скрутного становища. Виділялися дві повісті «Дорогою ціною» і «Fata Morgana», а ще новела «Intermezzo». Якщо в перших творах автор показав віковичне прагнення селянства до землі й волі, то в останньому – намагання інтелігента врятуватись від гіркої дійсності на природі. Він ловив там музику вітру й сонця, повертався в будинок «щасливий, обвіяний вітром полів, свіжий, як дика квітка».

Коцюбинський, як голова чернігівської «Просвіти», брав участь в організації вечорів, театральних вистав і лекцій, а по суботах запрошував до себе місцевих освітян і діячів культури, небайдужих до долі України. Його дружина була в курсі справ чоловіка, створювала йому умови для праці й відпочинку, вечорами грала на роялі і навчала дітей музики. А ще першою знайомилася з творами, давала свої поради й пропозиції. Коцюбинський називав її своєю «голубкою», «серденьком», єдиним «критиком, на смак якого покладаюсь». Здавалося, все йшло добре, аж раптом – через шість років, коли в них було вже четверо дітей, наступила криза у стосунках.

Те, що відбулося у його житті, письменник відобразив у новелі «Сон» (1908). Її герой жив у місті, де «щодня було те саме, до нудоти знайоме». Він прагнув «якоїсь краси», хотів побачити «нову казку життя». І, «лягаючи спати, відправлявся по морю ночі», на острів, де зустрічав її, незнайомку із золотим волоссям. Потім разом вони пливли крізь «блакитні тумани», а їхні «очі пили блиск сонця і моря». Чоловік просипався і знову бачив навколо себе те ж саме, «сіре, слизке, убоге». Років за п'ять до того, як була написана ця новела, в статистичне бюро прийшла нова співробітниця, яку звали Олександра Аплаксина. Вона була на 16 років молодшою за Коцюбинського. Останній звернув увагу на жінку, і поступово між ними зав'язався роман. Закохані гуляли віддаленими вулицями нічного Чернігова, переписувалися і ховали свої листи в дуплі умовленого дерева. Навіть збиралися виїхати з міста і поселитися десь на Кубані. Але про їхній роман дізналася жінка Коцюбинського, яка здійснила радикальні заходи: переговорила із самою коханкою, з її матір'ю, зі своїм чоловіком і таки добилася, що закохані припинили зустрічі. Хоча переписувалися до кінця життя Коцюбинського. Сам письменник так і не зважився на розрив стосунків і на те, щоб залишити дітей. А дружина героя новели «Сон», як закінчує її автор, прагнула налагодити стосунки, і тепер все «частіше червоніли за їхнім столом троянди».

Далекі поїздки Коцюбинського, дійсність і мрії

Здоров'я у нього було не надто міцне. Восени 1897 року Михайло Коцюбинський застудився: він мав астму, туберкульоз, проблеми із серцем. Погіршувало стан здоров'я і те, що він багато і часто палив. Щоб підлікуватися, їздив за кордон: в 1905 році відвідав Німеччину, Австрію, Італію і Швейцарію. В 1909, 1910 і 1912 роках жив на острові Капрі у Середземному морі, спілкувався там із Максимом Горьким.

Коцюбинський був людиною, якій подобалися яскраві барви: він любив блакить неба, синє море, пасма гір, подих свіжого повітря і сонячні промені, що освітлюють землю. В творах Коцюбинського часто згадується сонце. Його вважали сонцепоклонником, котрого вабило не лише це небесне світило, а й соняшники, які нагадували сонячний диск. А ще різноманітні квіти і діти, котрі, як відомо, є «квітами життя». Він ходив на службу і, щоб було веселіше, в лацкан піджака вставляв бутоньєрку або якусь квітку. Інколи заводив розмову з дітьми, милувався ними, написав декілька оповідань, в яких дуже вдало і правдоподібно змалював їх. Він дивився у дитячі очі, відзначаючи їхню глибину, чистоту й непорочність серед гріховного людського світу. Герой його новели «Маленький грішник» витратив гроші, які хвора мама дала на хліб, боявся повертатися додому, заночував у приятеля, а коли прийшов... вона вже померла. Семирічне дитя картає себе за той «гріх» і думає, чи пробачить йому Бог? Інший, вже дорослий чоловік, батько п'яťох дітей, через «нужду людську» вивозить свою матір, яка запевняє його, що «гріха не буде», помирати в гай. Бо таке життя: «старе мусить вмирати, молоде – жити». Але по дорозі, згадавши той час, коли він був малим і своїх батьків, повертає знов до гаю («Що записано в книгу життя»). Соціально-побутові новели Коцюбинського нікого не залишали байдужим.

«Європеець із голови і до п'ят», як характеризував його Сергій Єфремов, Коцюбинський, однак, перш за все – українець. В 1911 році він навідався у село Криворівня в Карпатах і, побачивши там «оригінальний край» і «казковий народ», відтворив це у повісті із елементами неоромантизму – «Тіні забутих предків». В ній кохання героїв – Івана й Марічки – долає всі перешкоди і виявляється сильнішим смерті. Вони за обставинами, що склалися, гинуть, бо не можуть одне без одного. Останні твори Коцюбинського – незабутні і яскраві, як картини, змальовані пензлями художників-імпресіоністів. В етюді «На острові» його погляд приваблює якась незнайомка із очима, «наче фіалки», – автор ходить за нею, їхні погляди перетинаються в «блакитному повітрі», «блисків моря і сонця». В іншій новелі бачить зруйноване землетрусом італійське місто, за яким розкинулись «залиті радісним сонцем» краєвиди, і його душа не втримується, щоб не проспівати «хвалу життю».

Великий життєлюб Михайло Коцюбинський залишив цей світ 12 (25) квітня 1913 року, але таке враження, що він і досі з нами. Принаймні, його чудові твори – наші сучасники. Вони будуть жити й далі, як і їхні герої – в небесній блакиті України та її барвах, під благодатними променями сонця. ●

Борис ЛЕМКІВСКИЙ

Што выйде з кукли?

Наголовковом куклом (*roczwarkom*) єст росия. Сьвіт боїт ся ей, бо фрас знає, што зробит, в што ищы годна ся тепер перемінити. Царска в 1917 році скоро почервеніла (за справом лєніна и сталіна), а кєд ей червена кукла в 1991 році врєштї трїсла (під ударом Янаєва), товды радянскый союз помаціцькы стал ся путінівскым росийом. росийска федерація єст мішанком білой и червеной росії, не стала ся лагідным и прекрасным мотиликом, дальше єст чимси в роді богомолькы (*modliszki*), зхрещеной з василіском (*bazyliuszkiem*). По-старому гывтати хоче вшытко, што находит ся на ей подориндю, а тому, што подальше жытя одберати прїбує зором василіска. Юж червена росия свої «очы» (шпїонів) порозсилала по цілім сьвіті, адже повсякденных мирных учителей (русицистів) москва в сьвіт выпущала з моттом, парафразауючым Ісусовий заклик до апостолів (идте на цілий сьвіт и русифікуйте вшыткы народы). росия не од гнеска мацькы має всядиваль, путінівскы хыбаль сут найміцнішы. Безбожна руска держава, идуча в сьвіт: з *тунім рускым православям, гибридом атеїзма та тоталітаризма, прикрашеным трираменным крестом*¹, о чудо, приходит з війном в мирнім сьвіті творити руский мир. Не диво, же не зове війны війном, лем «спеціальном войсковом операціей». Лем москалі можут так поплантати и помішати істинну з брехньом, плуют сьвітови в лице и бесідуют, же то жытєдайна роса з востока (з росії) сходит на вшыткы люди и дає ім істинний (адже руский) мир и полагоду – так як росияне тото понимают. Єст то руский мир, адже лем для русских, який другим народам приносит не мир, а війну, смерт або руске ярмо.

Здає ся мі, же путінівска росия хоче хыбаль быти новым выбраним народом, так само як старый Ізраїль ділит сьвіт лем на дві страны. В путінівській росії сут лем росияне и решта сьвіта (адже стары гоїї), гнешня росия тіж зо вшыткыма воює, не потрібує никого и никого не шанує. Єст єднак величезна ріжниця, справжній Ізраїль вірил, же за ним стоїт Одвічний, а росия вірит лем в себе (сама собі єст богом), та в тото, што сотворила. Своім кріпакам позвалят вірити, в што лем захочут, так долго як долго пасут ся на рускій воли и робити будут тото, што росия ім робити приказала, што приносит ей хосен. Ізраїл мал Давида и Саломона, а росияне сталіна и путіна, творців величезной махіны, котра меле помаціцькы и, што найважнійше, не-одчувальні (знечулят так як муха, хоц потрафит быти и болимухом та шершеньом) и выпиват в офірі вшыткы жытєдайны соки. Мус признати, же найкращых, спеціальных сил Гамерика не має (хоц дехто и так думат),

думам, же не єст то Сіайей (CIA) ани жыдівскый Мосад, а власно руске фсб. В росії люде до того рода служб сут роками виховываны и школуваны, та діют в них головно за рады ідеї, хоц ништо для них не щадит гроша. Робота русской пропаганды обрахувана єст не на роки, а на декады. Серед нима не бракує таких, што на росию роблят лем за рады грошы, она все и всядиваль понаходит купета бортаків, котрых купує за шапку згнилых грушок и має з них превелику хосен. На жаль, серед спецназівцями не бракує мудрых люди, то завды ним варвары, приходячы з росії, барз скоро вчат ся и ефективнішше воюют з вояками ЗСУ.

путінівскы спецназівці цілий час думают кому и як підшмарити дашто такє в роді невинного яблка, котре викликати може ефект домїна. Никому не приде до головы, же дака невеличка и чысто мирна річ може справити, же пак люде будут мусіли залишати свій рай (так як Адам и Єва). руский мир так заколомутити хоче в сьвіті, же ништо не буде юж знал, о што ся боре и за што (як колиси під Тройом). москале перебили Римлян в їхнім: *divide et impera*, та макіавеллівску мету, оправдуючу ужывання недозволеных засобів. Призераме ся взірцевій путінівській *борючій ся «демократиї»* – кєд дашто приносит росії хосен, то вільно ей тото робити. путінівці брешут краще од псів, а прислівйового кота все за хвіст імают и обертают о 180 стопни, тим, што сами накоїли в Бучы, обвиняют Українців. Більшіст подумат, а доказы? путінівець має їх деси, фрас їх ял, прецін стара пословиця бесідує, же як ся хоче пса вдарити, то кый ся найде, они го не глядают, а творят, вчат ся од Александра Великого, они сучасны Гордієвы вузлы тіж не розвязуют, а протинают збройом.

Гнешня війна єст гірша од вшыткых попередніх, татого горе не было ани в дотеперішніх релігійных, ци домашніх міжусобицях. москале, хоц зовут ся братами Українців, напали на Україну (молодший и тукший на старшого и меншого, бо од років поневоленого), сес самозваньчий пришиваний брат українську землю має за свою, москальску. Наточили ся москале з нововійном, бо не можут стерпіти, же існування України їхню історію коротит о кількасот років (москалі початкы державности Київской Руси подают за свої). Барз важном причиною їхньої напасти и нечеловечой поведінкы (гіршой од варварской) єст и тото, же Украина з москальских лап вытручат найбільшу зброю, їхне «право» до соєдинєня вшыткых споконвічно русских земель чинит лжеправом.

На жаль, гнешня росия має кращых ідеологів од Макіавеллього, Гімлера ци Гебельса. Гибридну войну выдумал дугін, омотал росиян отрутом русской меґальоманії. До путінівской армії долучыл ополчєня, сіюче заколот в рядах вшыткых держав, адже не лем тых, котрых росия гнеска хоче гылтнути. До путінівской армії додати треба ополчєня в мирний час, цілий час вливаюче отруту до нерусских масмедійв. Гнеска єст барз дуже «редакторів», котры не показуют того, што

діє ся на сьвіті, а фурт доливають оливи до того, што скорше іншы посіяли, котре має рости на рускую хосен. Берут під розвагу од кале вітри дують, жебы їхній оген ишол в пожадану страну, жебы овечки ишли на потаву. путінівска росія сотворила взірець новой войны, яку ділит на штирі стады. Першым єст доглыбне розпознавання ворога. руска война зачынат ся помаціцькым розбиваньом ворога од середины, сіаньом дезинформації, диверсійом вшелякой масти, тотальном інфільтраційом суспільства, творіньом вшеляких внутрішніх суперечок и неустанным поглибляньом іх, як найбільшом анархізаційом, якого росія хоче ғылтнути. Другий етап єст передолжыньом першого, існуючий безлад впроваджати має в констанс, поглибляти го, та образ розгойданого и нестабільного краю творити и поглиблювати в очах міжнародного суспільства. Товды рускы шпйоны творят погану оцінку державы, яку росія занедолго думат обняти нибы то миротворчом спеціальном операцийом (таким, з яком 24 лютого 2022 р. глошла в Україну). Третій етап руской войны – то час так званих зеленых людків, котры зброю нибы то купили в супермаркетах (в рускых мож дістати аджи танкы и ґрады и то за дурно) – то анексія Криму и творіня днр и лнр. Крим доказал, же часом вшытко може скінчыти ся на третім ступени. Гнешня маштабна війна о Україну єст юж посліднім стадіумом новой руской войны (о, вибачте, «миротворчой операції»), яка боре ся нибы то з насильством місцевых нацистів и боронит пересьлідованих люди, адже рускых. Україна вказує, же четверте стадіум руской (дугінової и щойґовой) нововійны єст старом війном во виді II Сьвітової, лем же дуже гіршом. росія зачала єй так, як єй бывший союзник, нападаючий 1 вересня на Польщу (не лем з німецькой землі, але и з сателітної Словацкой Республики Йозефа Тісо).

Гнешня росія не думат юж лем о соєдиненю вшыткы рускых земель, внутрішніма рускыма морями хоче зробити не лем Чорне море ци Балтийське. Дугін голосно бесідує, же головний спір иде не межде російом а Україном, а межде російом а рештом сьвіта, а скінчят ся аж товды, кед єдна зо сторон перестане існувати. Адже єст то справжній *смертний бій* (о яким бесіда єст в старій радянській пісні: Вставай, страна огромная), по нїм росія буде юж як бог – єдна-єдина. Згадана пісня належит до тых, якы ся не старіють, она (вкрадена Україні) єст прапорном пісньом и гнешньої путінів-

ской, імперяльной росії. Зато росія выдумує новы способы бою, бо барз добрі знає, же иде на смертний бой, для них війна о Україну то Священная война. Зато росія нападат не з єдного боку, а з каждого можливо-го, а найкраще з найменше сподіваного, найкраще од середины. Барз добрі знає, же того бою не може проґрати, бо проґраний існувати не буде.

В новій рускій війні бесідує ся о «поведінці бджоліного роя», о «нелінійній війні», дугінова и шойґіна війна має дуже осередків трудных до локалізації и гашыня. Найгірше єст того, же більшіст ополчених російом сьвяті вірит, же: *За свет и мир мы боремся, / Они – за царство тьмы, же рускы солдаты борют ся: С фашистской силой тёмною и зато мусит нима керувати ярость благородная*. росіяки цілий час вчат ся и прібуют ту и там викликати новы ватры, одвертаючы увагу оборонных сил нападеної державы од головного удару. рускій спецназ цілий час головує як до-помочы головным силам добити ся мети, о тім єст в послідній стрічці згаданой вкраденой пісні: *Гнилой фашистской нечисти / Загоним пулю в лоб, / Отребью человечества / Сколотим крепкий гроб!* росія нигда и для никого жытєдайном росом не была и нигда не стане ся ньом, там де москаль ставит підковану лапу, нич ся не встоїт, што жыє, аджи сталь.

Дідове правду повідали, бесідууючы, же: *Пан Біг не рихливий, але справедливий*, насправді росії барз долго терпіл и ждал єй навернення (Богородиця 13 марця 1917 р. во Фатімі просила християн о неустаючы мольбы за росію). путінівска церков показала справжнє лице, доказала, же не єст Христовом Церквом. Адже терпець ся гурвал, страна огромная длавит ся маленьком Україном, гпала на колінця и підперат ся чым лем зможе, жебы не гпасти на лице. Погукує, рахуючы на підтримку стереотипного образу росії яко величезного и непереможного медведя. Найбільше хыбаль рахує на пословицю, бесідууючы о тім, же лем бортак ділит скору на живым медведю. Думам, же медвід стал емблемом (godłem) Карпацкых Русинів не задля того, же єст корольом Карпат. ●

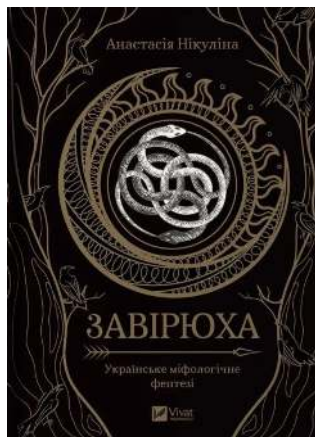
1. Наводжу слова высказаны в фільмі: *Jerzy Nowosielski – prawosławny bakcyl w katolickim domu* Адама Бортновского, до якого сценарий написал Богдан Гук.

Zjednoczenie Łemków uruchamia bezpośrednią pomoc dla osób uciekających przed wojną.

Konto do wpłat na pomoc:

09 1240 5110 1111 0011 1189 0340

Анастасія Нікуліна,
«Завірюха» (видання друге,
доповнене та переробле-
не). Vivat, 2024. – 336 с.

Дарина ПОПІЛЬ

Яскравий світ див українського фентезі

Українське сучасне фентезі доволі повнокровне і різноманітне. Є там і вже певна класика жанру, як ось книги Дари Корній, що базуються на українській міфології та давніх віруваннях. Наталія Матолінець творить цілі серії захопливих романів (про чаклунку Варту Тарновецьку, чії пригоди захоплюють не гірше, ніж відома усім «Поттеріана»). Багато письменників концентруються на читачеві-підлітку, інші пишуть для дорослих. Моє ж знайомство з українським фентезі розпочалося доволі несподівано і по-своєму символічно.

Внаслідок російського ракетного удару 23 травня 2024 року по друкарні видавництва «Vivat» у Харкові загинуло семеро працівників друкарні, 21 людина отримала поранення. російський удар знищив 50 тисяч книг. Українці по всьому світу, щоб підтримати видавництво, почали масово замовляти книжкову продукцію на сайті «Vivat». На жаль, мені не вдалось долучитись до цього акту солідарності онлайн, тому що сайт, мабуть, не витримав перевантаження замовленнями. Проте за вдалим збігом обставин 23-26 травня у Варшаві проходив Міжнародний книжковий ярмарок, за участю українських видавництв зокрема. Тож я, як і багато інших українців у Варшаві, вирушили в пошуках стенду «Vivat» з метою придбати книгу та підтримати видавництво. Українцям можна дорікати багато в чому, але ми вміємо гуртуватись та бути солідарними одне з одним в особливо тяжких та загрозливих ситуаціях.

Книги «Vivat» розлітались блискавично, що не могло не тішити. Обирати фактично не було з чого, тож я взяла видання, що найбільше сподобалось ззовні. Привабив чорний, готичний розріз книги. Побачивши, що це українське міфологічне фентезі, я подумала, що це щось таке, чого, мабуть, ніколи не прочитаю. На той час у мене вдома вже досить довго припадала порохом ще одна книга цього жанру. Місія виконана – акт підтримки здійснено, це основне.

Але на все у нашому житті приходить свій час. І недарма, мабуть, до мене потрапила саме книга Анастасії Нікуліної «Завірюха». Видання трохи таки полежало якийсь час на столику, а тоді прочиталось одним махом. Нехай до сучасного українського фентезі мене привела невелика подія, але я щиро радію, що врешті познайомилась з цим жанром повноцінно.

Завірюха... Це якесь таке затишне насправді слово. Слово з дитинства. Коли сидиш в теплій хатці, а за вікном мете хурделиця. Але у книзі мова йтиме про зовсім інших Завірюх, а саме давній рід, наділений могутньою силою. На сучасний манер ми б могли назвати Завірюх суперлюдьми, супергероями. Вони ближчі до божеств та надприродної сили, аніж звичайні смертні.

Перед нами розгортається доволі класична історія. Він – син давнього роду Завірюх Яр, мужній, спритний, може, трохи зарозумілий. Вона – з роду звичайних людей, дівчина Леся, красива, знає ціну своїм переконанням та вподобанням, прудка та не з боязких. Зустрівшись не за надто приємних пригод (на Лесю напав ведмідь), Яр та Леся знайомляться, а в їхніх серцях зароджується пристрасть. Ситуація максимально ускладнена тим, що люди стороняться загадкових Завірюх, про яких мовиться, що вони прокляті. У самих же Завірюх не заведено обирати собі пару за покликом серця, тим паче неприйнятно «водитись» з простими людьми. Отже, почуття Яра та Лесі розквітають стрімко та палко, а перешкод на шляху до їхнього спільного майбутнього більше, аніж зірок на небі.

Основна любовна сюжетна лінія складається з багатьох непростих історій та виборів. А яскравий фентезійний світ створений не за банальною, простою схемою, де зло є однозначним, стовідсотковим злом, а добро ніколи не хибить. Головний герой Яр проходить на своєму шляху багато випробувань, щоб врешті зрозуміти – хто він, а побороти Питьму йому вдається, лише впустивши її в себе та прийнявши.

Те саме відбувається й з іншими героями, перед ними постають непрості дилеми, як-от перед Лесею, що покинула своїх рідних та дім, довірилась повністю коханому та його чужому поки що для неї світу, з його незрозумілими правилами та догмами.

Поруч з головною нарацією нашаровується багато інших світів та історій. Перед нами відкривається реальність Великих Богів. А там також геть непрості відносини між володарем Світла Вічником та його коханою Темною володаркою Питьми. Загрозою для Завірюх та людей є жахливі мороки, походження та мету яких ми спочатку не до кінця розуміємо. А проте вони нагадують армію якихось страшних безсердечних зомбі або ж білих блукачів з відомої усім епопеї «Гра престолів».

Отож, Великі Боги постають перед нами в амплуа доволі людському. У них є свої проблеми, заздрощі, жалощі, конкуренція, непевності. Донькам Вічника та Темної – богині зими Лютії та богині літа Вогняній – не чужі звичайні сестринські стосунки з усією палітрою людських емоцій. Старша Люта завжди трохи кепкує з молодшої, Вогняна переймається, що її сприймають не всерйоз і хоче доказати усім, що володіє міцною силою. До речі, Лютії поклоняється рід Завірюх, Вогняна ж є богинею людей. Люди та Завірюхи велику частину свого буденного життя підпорядковують ритуалам, пов'язаним зі служінням та вшануванням богів.

На шляху самопізнання наші герої з'ясовують, що не всі традиції, яким вони слідуєть роками, приносять їм користь. Не до всіх людських дій та справ є діло й богам. Перекладання відповідальності на їхню ласку та гнів не грає на користь Завірюхам та людям.

Символічною постаттю в книзі є Володар Шляху – найперший із Великих богів, батько Вічника. Цей боро-

UKRAÏNA!

9. FESTIWAL FILMOWY

21–27.10.2024 r.

Kinoteka / Kino Atlantic | Warszawa

01–17.11.2024 r. | online na platformie MEGOGO.PL

21.10–15.12.2024 r. | repliki festiwalu

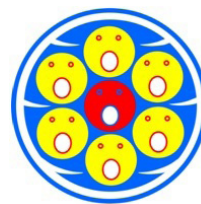
www.ukrainaff.com

→ дань-мандрівник підказує Ярові, що відповіді на найважливіші питання варто шукати всередині себе і не надіятись лише на волю богів або долю. Свою долю можна змінити самому, навіть якщо проти тебе віщування, прокляття, п'їтма та інші перешкоди.

Анастасія Нікуліна створила захопливий Всесвіт, де маленькі сріблячки плетуть і вирізблюють сніжинки, а небезпечні красуні Льоди можуть заманити самотніх юнаків у лісову гушавину та випити з них всю кров. У фентезійній реальності міфів співіснують Великі Боги, вищі півдухи, нижчі півдухи, люди та суперлюди, як-от Завірюхи. Гармонія поміж всіма цими персонажами може порушитись у будь-який момент. І тоді комусь доводиться повертати усе на свої місця. Не може бути забагато світла, не може бути надто багато п'їтми. Цього разу рівновагу вдалось відновити сміливому Ярові з допомогою сили кохання та не без підтримки рідних та вищих сил.

«Завірюха» прочитується як окремий, повноцінний, завершений твір. Проте з цього вже виплеканого фентезійного мікрокосмосу просяться на світ ще багато історій та продовжень, тож, ймовірно, нас чекатимуть наступні частини, можливо, цього разу про когось з напівдухів. ●

ОГОЛОШЕННЯ

- Гурток ОУП в Ольштині, Державна музична школа імені Фридерика Шопена в Ольштині та Міжшкільний пункт навчання української мови в Ольштині запрошують учнів початкових та середніх шкіл на

XXI Огляд української співаної поезії та авторської і сучасної пісні, присвячений Тарасові Шевченку.

Захід відбудеться **30 листопада 2024 року** в концертній залі музичної школи (вул. Костюшка 39). Заявки на бланку оголошень слід надсилати до **10.11.2024** на електронну пошту: godki14@wp.pl. Більше інформації – за тел. 506 941 162 (Петро Табака).

- Будівельна ділянка в Перемишлі, на якій розташовано торговий павільйон, котрий віддаю в оренду. Тел. 504-450-652 (дзвонити з 18:00 до 21:00).

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** pełniący obowiązki redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: <http://ukraincy.org.pl> **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Slovo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2000 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związku Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

UKRAIŃSKIE BARWY POGRANICZA 2024

УКРАЇНСЬКІ БАРВИ ПРИКОРДОННЯ 2024

Horpyna
zespół folkowy

HARAZD i TYNKA
Koncert pamięci
Wołodymyra Iwaśiuka

* **Sobota**

prezentacja autorska
dr Olga Kich-Masłej,
Uniwersytet Jagielloński

* **Sobota**

prelekcja
prof. Marek Melnyk
UWM

* **Piątek**

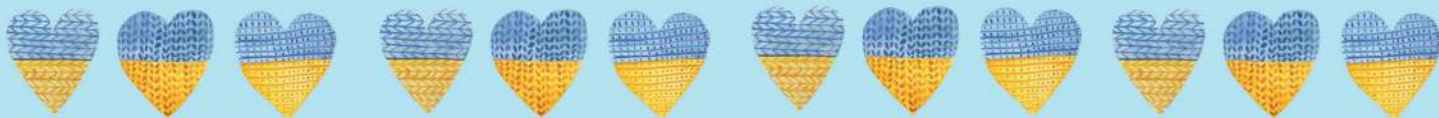
projekcja filmu
„Skąd dokąd”
reż. Maciej Hamel

* **Piątek**

Braniewskie Centrum Kultury
ul. Katedralna 9

piątek, 11 października 2024, godz. 17:00

sobota, 12 października 2024, godz. 16:00

Organizator:

Związek Ukraińców w Polsce
Oddział w Elblągu, Koło w Braniewie

Об'єднання
українців
у Польщі

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA

Dofinansowano ze środków
Powiatu Braniewskiego

Patronat medialny:

Hańce Głos

**ZIEMIA
BRANIEWSKA**
www.braniewo.com.pl

Partnerzy:

Urząd Miasta Braniewa
Braniewskie Centrum Kultury
Biblioteka Miejska w Braniewie
Stowarzyszenie Pomocy Społecznej „Socjal”

Patronat honorowy:
Burmistrz Miasta Braniewa

Współpraca:
Urząd Gminy Braniewo

**Gmina
Braniewo**
miasto w Warmii

Sponsorzy i darczyńcy:

**MEBLE
OKMED
DEMKO**

SGB BRANIEWSKO-PASLECKI
BANK SPÓŁDZIELCZY
Z SIEDZIBĄ W PASŁĘKU
LOKALNY BANK - GŁOŚNY ZAKRES USŁUG